

Önkonstruálás és benyomáskeltés az első találkozás során

Bencze Norbert

ELTE BTK Nyelvtudományi Doktori Iskola
benczenorbi@student.elte.hu

Kivonat: A villámrandik esetében a rendelkezésre álló szűk időkeret miatt az első benyomások, az önkonstruálás, illetve a partner kategóriákba rendezése fontos szerepet kap. Jelen kutatásban 4-4, ugyanazon férfival, illetve nővel folytatott villámrandi-beszélgetés anyagát vettem össze. A Svennevig által ismerttetett, a kapcsolat kialakítását segítő dimenziókat, illetve a megismerkedési dialógusokra jellemző szekvenciális felépítettséget (Svennevig 1999, 2014) vizsgáltam a kiválasztott villámrandik szövegeiben, végül pedig összesítettem, hogy az azonos női vagy férfi résztvevőnél a különböző partnerek esetében milyen különbségek láthatóak a stratégiáikban, a szekvenciális felépítésben vagy a kapcsolat kialakításának mélységét jelző megnyilatkozások használatában. A kutatás eredményei alapján a Svennevig által összeállított modell jól alkalmazható a randikorpuszok szövegein is; az aktuális beszédpartner és szituáció meghatározza a dialógus menetét és jellemzőit, a használt eszközöket, az állandó partner stratégiáit.

1 Bevezetés

A dialógus vizsgálatának előnyei a narratív szövegtípussal szemben a dinamikus, közös tevékenységben, az erre épülő közös célokban és együttműködésben található meg (Garrod–Pickering 2004). A valódi, életszerű (real-life) dialógusokban nem egy interjúkészítő, hanem az aktuális megnyilatkozóval egyenrangú beszédpartner és maga a szituáció elicitálja az információkat (Stokoe 2010), így az ilyen, az intézményspecifikus jellemzőktől mentes, a hétköznapi beszélgetéshez közelítő dialógusok a diskurzuselemzéshez megfelelő vizsgálati anyagot biztosíthatnak (Iványi 2001), és lehetővé tehetik az alkalmazott pragmatikai keretben való vizsgálódást.

1.1 A megismerkedési dialógusok és vizsgálatuk elméleti kerete

A diskurzusszövegek egy speciális típusát képviselik azok a dialógusok, amelyek létrejöttékor a résztvevők első alkalommal találkoznak, bemutatkoznak, és megteszik első lépéseiket a másik megismerése és önmaguk bemutatása, az önreprezentáció területén.

Bencze Norbert 2020: Önkonstruálás és benyomáskeltés az első találkozás során. In Várad Tamás (sorozatszerk.) – Ludányi Zsófia – Gráczki Tekla Etelka (szerk.): Doktoranduszok tanulmányai az alkalmazott nyelvészet köréből 2020. XIV. Alkalmazott Nyelvészeti Doktoranduszkonferencia. Budapest: Nyelvtudományi Intézet. 6–20. doi: 10.18135/Alknyelvdok.2020.14.1

Az első találkozás dialógusait Svennevig (2014) valódi célokkal, motivációkkal létrejött szöveganyagon vizsgálta, és erre építve a diskurzusok szerveződését bemutató, a pragmatikai kutatásokban felhasználható modellt alkotott. Az első találkozások interakcióiban a megismerésnek, a kapcsolatok kialakításának három dimenziója jelenik meg (Svennevig 1999): (1) az ismerősség kialakítása, a bizalom megszerzése leginkább a személyes információk megosztásával történik, és a tudáson, ismereten alapul; (2) a szolidaritás a kölcsönösen fontosnak tartott jogok és kötelezettségek megmutatását, az abban való egyezkedést jelenti, és a normatív értékekre épül; (3) a vonzalom a kölcsönös elismerés és szimpátia kifejezését jelenti, és az érzelmeken, érzéseken alapul.

Mivel az első találkozás alkalmával a résztvevőknek nincs korábbi tapasztalatuk arról, hogy a beszélgetőpartnerük az említett három dimenzióban hogyan viselkedik, a diskurzus lépésről lépésre történő felépítése egyúttal a lépésről lépésre történő megismerést is jelenti. Tehát a diskurzuselemzés szekvenciaközpontú elemzési módja ebben az esetben is jól alkalmazható. Svennevig valódi célokkal létrejött, természetes körülmények között játszódó első találkozások nyelvi anyagát vizsgálva összegyűjtötte a megismerkedés során használt konverzációs stratégiákat (Svennevig 2014). Modelljében a személyes információk előhívása és bemutatása az első találkozás alkalmával az önreprezentációs szekvenciákon keresztül történik. A szekvenciaszerkezetek modellje alapján három részből állnak.

Először a diskurzus résztvevői a bemutatást, önreprezentációt előhívó, elicitáló kérdéseket intéznek beszélgetőpartnerükhöz, amelyben életrajzi információk után érdeklődnek, vagy egy közösséghez, csoporthoz, egy kategóriához tartozáson keresztül igyekeznek benyomást szerezni partnerükről. A közösséghez, csoporthoz tartozás fontos szerepet játszik abban, hogy a beszélgetőpartnerek megtalálják azt a nyelvi formát, regisztert, szabályrendszert, amelyben társalgásukat folytathatják (Clark 1998). Ha sikerül egy közös vonás, csoport megtalálása, a beszélgetőpartnerek ehhez igazodva, kényelmesebben, egy mindkettejük által ismert szabályrendszerben tarthatják a társalgást. A kategóriákba sorolás is segítheti a társalgást: ez a tevékenység a csoportokhoz tartozáson (pl. közös sporttevékenység, egy egyetem) kívül kapcsolódhat az egyénre jellemző viselkedésekből (pl. dohányzik, egészséges életmódot él) levont következtetésekhez is (Svennevig 2014: 318–320). A kognitív megközelítés szerint is fontos szerepe van a kategorizációnak, a sztereotípiáknak, melyeket a világról való ismereteink, tapasztalataink alapján alkotunk meg. Mivel az első találkozás során nincs lehetőség a hosszas és több tevékenységet azonosító megfigyelésre, a kérdések által elicitált kategorizációnak kiemelt szerep jut. A kérdésnél is működnek a megismerés dimenziói, így normák szabályozzák például azt is, mit, mennyit és kinek kell kérdezni (Svennevig 2014: 308–310).

A szekvenciaszerkezet második része az elicitáló kérdésre érkező, önreprezentációt tartalmazó válasz. Az önreprezentáció lehet rövid vagy kifejtett, de itt is alkalmazkodni kell a normatív szabályokhoz, melyek jellemzőit a Goffman által ismertettelt prezentációs stratégiák is magukban foglalják (Goffman 1967). A kifejtett válaszok gyakoribbak, az ezekben a válaszokban ismertettelt személyes információk bemutatása hozzájárul a kapcsolatépítéshez (Svennevig 2014: 322–323).

A szekvenciaszerkezet harmadik részében a korábban kérdező fél több cselekvési mód közül is választhat. Elismerő, nyugtázó kijelentésével visszajelzést adhat, egyúttal jelezheti a kérdéskör, a téma lezárását is. A folytatást is elicitálhatja rövid visszakérdzéssel (pl. *Tényleg?*), vagy további, a témához kapcsolódó kérdések feltételével. Ön-magára irányuló megjegyzést is tehet, ezzel kifejezheti közös csoportidentitását a másik

beszélővel egy olyan csoportra, kategóriára vonatkozó válasza reagálva, amelyet a beszélgetőpartnere előtte jelenített meg (Svennevig 2014: 320–321). Természetesen a szekvenciaszerkezetek egymásba is épülhetnek, a kérdés-válasz-reakció hármassal bonyolultabb szerkezeteket eredményezve. A szerkezeteket mellékszekvenciák kísérhetik (Svennevig 2014: 318).

A megismerkedési szituációban részt vevők egymással ugyan sosem beszélgettek, egymást nem ismerik, ugyanakkor sok olyan, a világról és a közösségről, annak szabályairól szóló ismeretük, tapasztalatuk van, amelyet mindketten ismernek, és kölcsönösen feltételezhetik a másiktól, hogy ő is ezen ismeretek birtokában van, tehát teljesen mégsem idegenek egymásnak. A világ feldolgozásának tapasztalata, a beszélőközösség által használt nyelv és az ahhoz kapcsolódó világkép, illetve a közösség által kialakított normatív értékrendszer mindkét fél által ismertek. A beszélgetőpartnerek így elvárhatják egymástól, hogy arcfenyegetés nélkül (Goffman 1967: 23), az udvariasság szabályait tiszteletben tartva (Brown–Levinson 1987), a közös előismeretekre építve haladjon a társalgás. A közös értékrendre utalhat például az idiomatikus kifejezések használata is, ami az ismerőség érzetét kelti partnerünkben, és megerősíti az osztozást a közös tapasztalatokban, egyúttal rámutat olyan általános közösségi nézetekre, elvárásokra, melyekkel szemben érvelni a közösség tagjaként nem egyszerű (Kidwell–Martínez 2010).

2.2 Egy speciális műfaj: a villámrandik vizsgálata

A villámrandik mint speciális első találkozások esetében a pár perc alatt kialakított szimpátia, első benyomás dönt, tehát a benyomáskeltés és az önreprezentáció stratégiáinak alkalmazása kiemelten fontos tényezők. A villámrandi-események azzal a céllal jönnek létre, hogy rövid idő alatt több potenciális partnert megismerjenek az esemény résztvevői, akik egymást korábban nem ismerő, a párkeresésre nyitott idegenek. Az általában 4-6 perces beszélgetések után, a közben szerzett benyomások alapján a résztvevők eldönthetik, szeretnék-e a potenciális partnerekkel felvenni a kapcsolatot, és a villámrandi keretein túl is találkozni.

A villámrandikon keletkezett szövegeken, részben vagy teljesen a Svennevig által bemutatott modellre építve, többek között vizsgálták a párkapcsolati tapasztalatok bemutatását (Stokoe 2010), a motivációk kifejtését (Hollander–Turowetz 2013), a villámrandihelyzetre irányuló reflexiókat (Turowetz–Hollander 2012) és a nemi sztereotípiákat újraértékelő kollaboratív ellenállást is (Korobov 2011). A villámrandi ebben a megközelítésben interjúszerű, vagyis a romantikus karaktert háttérbe szorító és ehelyett az információk megosztására, a kapcsolat, a bizalom kiépítésére irányuló szövegtípus. A kontextus ugyan a villámrandi-esemény marad, de a megismerkedési jelleg kerül középpontba (Stokoe 2010). A megismerkedési szövegekben használt önkonstruálási, benyomáskeltési stratégiákat (Nemesi 1997; 2000) ugyanakkor az aktuális partner és szituáció is alakíthatja.

Kutatásomban a villámrandi diskurzusaival kapcsolatban két hipotézist fogalmaztam meg. Az első szerint a beszélők a villámrandik szövegeiben a Svennevig által bemutatott hármassal dimenziót és a hármassal szekvenciális felépítést (kérdés, válasz, reakció) használják önkonstruálásukra, önmaguk és partnerük kategóriákba sorolására. A második hipotézisem szerint ugyanaz a személy eltérő beszélgetőpartnerek esetén más eszközöket használva, más kategóriákkal és más részletezettséggel konstruálja meg önmagát.

2 Módszertan

A kutatási céllal létrehozott villámrandi-események szervezésével kapcsolatban Finkel és munkatársai (2007) tapasztalataikat felhasználva egy részletes módszertani tájékoztatót állítottak össze. Az általuk szervezett események célja az volt, hogy természetes, nem laboratóriumi környezetben létrehozott első találkozásokat vizsgálhassanak.

2019 szeptemberében, Budapesten két egymást követő, hasonló módon létrehozott villámrandi-eseményt szerveztem meg, ahol az első randieseményen 4 nő és 6 férfi, a későbbin 6 férfi és 6 nő jelent meg, tehát 24 és 36, darabonként kb. 5 perces beszélgetés zajlott le.

Az eseményeken 20 és 33 év közötti, budapesti vagy Budapest környékén élő, a pártalálásra nyitott, magukat inkább heteroszexuálisnak értékelő nők és férfiak vettek részt. A résztvevő nők és férfiak külön érkeztek a helyszínre, majd egy előzetesen felállított sorrend alapján minden ellenkező nemű, potenciális partnerrel 5-5 percet töltöttek együtt. A beszélgetések hangja rögzítésre került, amihez a résztvevők előzetesen írásban hozzájárultak, és engedélyt adtak a kutatási célú felhasználáshoz. A villámrandi-esemény végén egy külön papíron jelezhették, hogy mely potenciális partner vagy partnerek voltak szimpatikusak számukra, majd a villámrandit követően meg is kapták azok elérhetőségeit, akikkel kölcsönös volt a szimpátia. A hangfelvétel rögzítése után szakaszosan, a magyar hagyományokra részben építő, saját lejegyzési útmutatóval kezdődött meg azok leírása. A lejegyzési útmutató elkészítésekor arra törekedtem, hogy a transzkripció a diskurzusok időbeli és tartalmi jegyeit is visszaadja, ezért a transzkripciót az ELAN-ban, időszavokhoz kapcsolódóan, kiegészítő jelek segítségével készítettem el, jelölve a fordulókat, illetve a spontán beszéd jellemzőit, például a hezitálásokat, ismétléseket.

A lejegyzett korpuszból az egyik villámrandi-esemény legsikeresebb női és férfi résztvevőjének 4-4 beszélgetését választottam ki. A legsikeresebb az a résztvevő volt, aki a legtöbb potenciális partnertől kapott *igen* visszajelzést, tehát akivel a legtöbben kívántak volna találkozni a későbbiekben. A kiválasztott beszélgetésekből a legsikeresebb nő (ezentúl hívjuk Évának) és a legsikeresebb férfi (ezentúl hívjuk Ádámnak) egymással lefolytatott beszélgetése is a vizsgált anyagok közé került, tehát valójában 7 beszélgetést elemeztem, Éva és Ádám is négy különböző párbeszédben szerepelt. Éva és Ádám az elemzettek közül senki felé sem jelöltek szimpátiát, viszont közös beszélgetésüket nem számítva mindegyikben szimpatikusnak jelölte őket beszélgetőpartnerrük. Ádám az 1., 2., 3 és 4./8., Éva az 5., 6., 7. és 4./8. számokkal jelölt beszélgetésekben vettek részt.

A kiválasztott, lejegyzett dialógusokban először kigyűjtöttem a Svennevig hármas dimenziójához és a szekvenciális modelljéhez kapcsolódó dialógusrészleteket, példákat, majd ezeket a modellen belül, de nem előre meghatározott, hanem az összegyűjtött anyagra építve létrehozott, saját alkategóriák szerint rendeztem el, ezután pedig az egyes beszélgetések karakterének összevetése történt meg a jellemzők alapján.

3 Eredmények

Az eredmények között először Svennevig három dimenziójához és a szekvenciákhoz kapcsolódóan mutatom be a jellemző kategorizálási és önkonstruálási stratégiákat,

majd a beszélgetések eltérő jellemzőit ismertetem. A példákban az F a férfi beszélőt, az N a női beszélőt jelöli, a példák utáni számok pedig a részlet forrására utalnak.

3.1 Ismerősség, bizalmasság

Az első találkozások első dimenziója az ismerősség, a bizalmasság, a bizalom kiépítéséhez kapcsolódik, amelynek egyik leggyakoribb eszköze a személyes információk megosztása. A személyes témák megosztása során a beszélők néha a határsértésekig mennek, és tabunak is tartott témákat hoznak fel. Ezeket mutatja az [1]–[4]. A személyes információk megosztása, a személyes témák megjelenése a közeledésre, az intimitás kiépítésére utalnak, ugyanakkor a másik fél által tabunak vagy túl személyesnek tartott információk megosztása visszataszítóként is hathat, eltávolíthatja a két beszélőt. Az [1]–[3]-ban Ádám személyes információkkal együtt tulajdonképpen titkokat is megoszt, vagy annak megosztására motiválja partnerét.

- [1] F: *és melyik fajta könyvelő? | az a kreatív fajta? vagy az a | nagyon becsületes:*
N: <nevetés> *inkább a kreatí:v <nevet> {1}*

Az [1] esetében a másik résztvevő fed fel magáról titkos dolgot, de a *kreatív* jelző önmagában nem negatív, aktuális jelentését is csak a kontextusban, a *becsületes* tulajdonság ellenében nyeri el.

- [2] F: *a szex sem meg aztán | aztán jó volt | aztán meg megint <megint> nem | aztán nem beszéltünk aztán | aztán ö: | elkezdett ö: | keresni e <egy> másik pasit | aztán talá:lt {1}*

A szexualitás témájának megjelenése a [2]-ben az előző kapcsolat megromlásával kapcsolatban merül fel, de csak mint a kétoldalú érdeklődés elvesztésének egy jele, a beszélgetés további alakulását tekintve a női résztvevőnek a téma megjelenése nem okoz meghökkenést vagy megakadást.

- [3] F: *én csak olyat szokta:m | a vicces:et [...] hetente egyszer kétszer | segít a kiteljesedésben meg | az alkotói szabadságomban {3}*

A marihuánás cigaretta elnevezése a [3]-ban egy begyakorlott, de kreatív formával történik, szintén nem okoz meghökkenést.

- [4] F: *most így jelen <jelenleg> jelenleg | flakonokat gyűjtünk | meg ö kézbesítek | várja <várjál> | a # alapítványban | dolgozo:m | így öt órába <órában> [...] körbevesznek minket í:gy pszichológus | ö: segítők is meg ugye [...] szóval hát kórház <kórházba> is | ba <kórházba> is kerültem {6}*

Ádám a tabuként is értelmezhető témák megjelenésével tehát inkább sikeresen építi a kapcsolatot. A [4]-ben magát pszichológiai esetnek kategorizáló férfi azonban túl részletes leírást ad, Évát a potenciális partnerségből inkább egy törődő, a nehézségeket meghallgató, szinte anyai szerepbe lépteti.

A beszélgetésben használt regiszter, regiszterek, illetve ezek megsértése is hozzájárulhatott a partnerek személyes viszonyának kiépíttetéséhez. Az [5]-ben és a [6]-ban trágár szavak, a [7]-ben pedig becéző alak jelenik meg.

- [5] F: {egyetértőleg a nő negatív minősítésére} *Szabó Péter egy nagy faszfej [...] és előadja, hogy ő szarta a spanyolviaszt* <nevet> {2}

Az [5] esetében egy, a partnerrel egyetértő minősítés történik, megerősítve a nő állítását, melyre később újabb egyetértés érkezik a nő részéről, de nem a trágár kifejezések megismétlésével.

- [6] F: {a randieseményről} *feldobta a fészkbűk <Facebook> és azt mondtad | na baszd meg | erre el kell menni* {3}

A [6] a meglepődöttség esetén megjelenő szavakat mutatja be, egyúttal utal a beszélt nyelv jellegére. Mindkét kifejezés építi a társalgást, hozzájárul a bizalmas légkörhöz.

- [7] F: *szeretem a: | állatokat | ö.: | elefánt a kedvencem például | neked? | kedvenc állat?*
N: *kutya*
F: *kutyus aha:* {6}

A [7] esetén a kedvenc állat újrakategorizációja történik, mellyel a férfi egy gyermeki perspektívát jelenít meg, tovább erősítve törekenységét, amivel Évát egy törődő, anyaszerű szerepbe lépteti, emiatt a nő nem fog potenciális partnerre találni beszélgetőtársában.

A humor, az ugratás is használható kategorizációra és a személyesség építésére. Az ugratás során valamilyen új, sokszor a társadalmi normák által elvárt kontextust alkotnak meg vagy alkotnak újra a beszélők, és az ehhez kapcsolódó elvárásokat jelenítik meg beszélgetőtársuk felé.

- [8] N: {kollégák hívják kávézni} *igyunk meg egy kávé*
F: *mi va:n? | te kávézol? | ez komoly? | most komolyan?*
N: *kávé? bármilyen mennyiség <mennyiségben>*
F: *csak viccelek! | csak vicceltem* {2}

A [8]-ban Ádám váratlan kérdésével magát ironikusan egy olyan kategóriába helyezi, amelynek tagjai a kávé mélyen megvetik. A nő érti a viccet, és megerősíti saját kategóriáját: nemcsak hogy iszik kávé, de ráadásul nagyon sokat is. Ádám jelzi, hogy csak viccelt, ezzel az általa generált ironikus kategóriát megszünteti, a nő kategóriájához csatlakozik.

3.2 Kölcsönös jogok és kötelességek

A második dimenzió a szolidaritással kapcsolatos: a beszélgetőpartnerek tisztázzák kölcsönös jogait és kötelességeiket. A szabályok gyakran egy szituációhoz, meghatározott kontextushoz kapcsolódnak, ahol elméletben vagy konkrét példákon keresztül mutatják be, mit gondolnak helyesnek az adott szituációban való viselkedésre, milyen elvárásaik vannak, és mit várnak el egy partnertől. A leírás egyúttal tisztázza az adott szituáció forgatókönyvét is. A hasonló normák, forgatókönyvek kölcsönös megerősítése erősíti a kapcsolatot.

- [9] F: {egy korábbi randipartnerről beszélve} *fű | nagyon idegesítesz | szetem <szerintem> hagyjuk*
N: *nem mondd? | ez így? | szemtől szembe közölte?*
F: *igen | mondta, hogy nem egymást keressük [...]*

N: *na jó de azért öt percen keresztül | még úgy elbeszélgethetett volna*
 F: *nem ezt mondjuk*
 N: *aztán karikázik egyet*
 F: *a harmadik perc elején mondta csak*
 N: *há:t akkor is {1}*

A [9]-ban egy villámrandi szabályairól van szó egy konkrét példa, az aktuális alkalommal egy másik partnerrel lejátszódó dialógus során tapasztalt viselkedés kapcsán.

[10] F: *bocsánat, hogy mindig közbevágnak | ez nagyon rossz szokás | de fejlődő:döm [...] de legalább észrevettem | látod? | legalább észrevettem {2}*

A beszélgetés általános normáit írja le a [10], egyúttal rámutat Ádám rossz szokására, illetve arra, hogy tisztában van a szabály meglétével, ennek ellenére kezd néha mégis párhuzamosan beszélni, ezen szokásán azonban igyekezik változtatni.

[11] F: {korábbi kapcsolatról beszélve} *komolyan gondoltam a kapcsolatunkat | meg hogy meg akarjuk oldani | ő meg úgy gondolta hogy*
 N: *igen, ezt egy házasságban | már általában így gondolják az emberek {1}*

Egy kapcsolat, kifejezetten a házasság szabályaira mutat rá a [11]: a nő megerősíti, hogy azonosul Ádámnak a kapcsolatról kialakított normáival.

[12] F: *utálok más emberekről beszélni tehát | azokat is akik más emberekről beszélnek | rosszindulatúak | meg akiknek nincs életük | és # ilyenekkel*
 N: *jó | mindenki törődjön a saját életével | és az azzal haladjon előre {2}*

Általános, az emberi életre vonatkozó játékszabályokat foglal össze a [12], szintén megerősítve a partnerek hasonló normáit. A példák az 1. és 2. randipartnerinél a normatív értékek hasonlóságára utalnak.

[13] F: {a hobbijai után vált témát} *meg hát azért is jöttem el | erre a | hogy mondjam erre az egész ő | villámrandira mert hát | hogy mondjam | én is örülnék hogyha | lenne úgymond egy | partner aki | akivel így viszont lehet ő: | be <beszélgetni> beszélgetni | vic <viccelődni> viccelődni hogy | hogy hogy ha sz <szomorú> hogy ha szomorú | akkor megvigasztal*
 N: <nevet>
 F: *vagy bárm <bármit> vagy | bármit meg meg lehessen | beszélni vele | a környezetemben szinte min <mindenkinek> mindenkinek | van már szóval*
 N: *és hány éves vagy? {5}*

A villámrandival kapcsolatos elvárások az egyéni motivációk explicitté válásával kapcsolódnak össze a [13]-ban. A túl explicit kívánságokat, a romantikus jelleget zavarónak tartják a beszélgetőpartnerek, kivéve, ha azok a humor részeként jelennek meg (Hollander–Turowetz 2013). A [13]-as példában a férfi részletesen és hosszán fejt ki, miért szeretne partnert találni, mit várna egy lehetséges kapcsolattól. A kortárs csoport-hoz való hasonlítás után Éva a férfi korára kérdez rá, hogy a férfiről alkotott kategóriáját pontosabbá tegye. A példában a férfinél nagy számban jelennek meg diskurzusjelölők (pl. *mert hát, hogy mondjam, úgymond, szóval*), melynek egyfajta attitűdkifejező funkciója is lehetséges. Nagyobb mintán érdemes lehet a diskurzusjelölők számának és funkciójának vizsgálata is.

3.3 Kölcsönös elismerés, szimpátia

A harmadik dimenzió a kölcsönös elismerés és szimpátia kifejezését foglalja magában, ami különböző értékelő megnyilatkozásokban jelenik meg.

- [14] F: *mit keresel egy férfiba:n? [...]*
 N: *[...] de ha erre vagy kíváncsi <nevet> | akkor a humorérzéklet | úgyhogy eddig nagyon jó*
 F: *tényleg?*
 N: *úton haladsz {1}*
- [15] F: *sose foglalkoztam | és fogyasztottam semmilyen jellegű*
 N: *igen*
 F: *Szabó Péter-tartalmat [...]*
 N: *ez egy jó pont {2}*

A másik félben megtalált értékre adnak minősítő visszajelzést a nők a [14] és [15] példákban. A visszajelzés segíti a partnert az eddig használt stratégiák hatékonyságának értékelésében. Az értékelések mindkét esetben a partner teljesítményére, értékrendjére utalnak.

- [16] F: {a nő önmaga az egészséges életmódról, a fiatalon tartásáról beszél} *ez mondjuk | a hajszínedből is látszik | mondjuk | ke <kedvencem> kedvencem amúgy a vörös hajszí:n*
 N: *ö <nevet> ige:n?*
 F: *igen*
 N: *öh | pedig festett! | szóval <nevet> nem er <eredeti>*
 F: *ó*
 N: *nem eredeti*
 F: *akkor is szép*
 N: *köszönöm {5}*
- [17] F: {rögtön bemutatkozás után} *jó a hajad*
 N: *köszönö:m!*
 F: *szép piros | ö::m: | mármint így | amennyit látok így ebbe <ebben> a sötétbe <sötétben> belőle*
 N: *így van | sötétben minden tehén fekete | igaz? {4/8}*

Mind a [16], mind a [17] Éva vörös hajával, vagyis a külső dicséretével kapcsolatosak. A [16] esetében a téma váratlanul jelenik meg, a férfi Éva fiatalúságra való törekvésével köti össze a vörös haját, majd kifejezi, hogy neki tetszik ez a szín, de expliciten nem mondja ki, hogy Éva haja tetszik neki. Éva távolít, rámutat haja festett voltára, de erre újabb dicséret érkezik. A [17] az Ádám és Éva között játszódó párbeszédéből származik, annak is elejéről. Ádám egyfajta hangulatoldó gyakorlatként, stratégiaként – a pedagógia és a pszichológia ezeket jégtörőnek is nevezi (Dávid 2015) – alkalmazza a dicséretet, bókot. A hajra a vörös szín helyett a *pirosat* használja, majd utal a sötét körülményekre, mely két kiegészítéssel korábbi dicsérete igazságértékét kérdőjelezi meg, egyúttal humoros szituációt teremt. Éva válaszából kiderül, hogy érti a humort, és egy általános szófordulattal reagál, melyet állandó érvénye miatt nehéz is megkérdőjelezni. Míg a [16] esetén a beszélgetés lelassul, a [17] esetében éppen a külső dicséret, a bók adja meg az első lökést, és jégtörőként a beszélgetés folytatásához megfelelő hangulatot teremt.

A fentiek azt mutatják, hogy az ismerkedés három dimenziójának mindegyikére jelentős számú és jellemzőik alapján különböző altípusokba sorolható példákat találhatunk a villámrandik szövegében.

3.4 Kérdések

Az ismerkedés három dimenziójának bemutatása után azok hármas szekvenciális felépítettségére, a kérdésre, a válaszra és a reakcióra, valamint ezek vegyes előfordulására mutatok be példákat.

- [18] F: *hány éves vagy? | mit dolgozol? | mik a céljaid? | hol laksz? | miket kell kérdezni? | ilyeneket, nem?*
 N: <nevet>
 F: *mivel foglalkozol?*
 N: *figyelj, az első kérdést | már elfelejtettem* {4/8}

A bemutatást, önreprezentációt bemutató kérdések változatosak, ugyanakkor néhány kérdés nagy gyakorisággal fordul elő. Erre utal a [18]-ban Ádám, amikor a mennyiség elvének tudatos megsértésével humort generál, újra jégtörő funkciót is használ, ugyanakkor a randiesemény gyakori témáinak is görbe tükröt mutat. Éva válasza rámutat: túl sok kérdést egyszerre nem lehet feltenni. A beszélők általában az egy kérdés, egy válasz struktúrát használják, mely összefügghet a rövid távú memóriával és a feldolgozással is. A megfelelő minőségű és mennyiségű kérdés feltétele elengedhetetlen a társalgás dinamikájának és társas jellegének megtartásához.

- [19] F: *mivel foglalkozol?* {a férfi egyetlen kérdése a beszélgetés alatt} {7}

A [19] az adott párbeszédben a férfi egyetlen kérdését mutatja. A randieseményen Évára hárul, hogy kérdésekkel fenntartsa a párbeszédet. A kérdések száma az érdeklődés hiányára vagy izgatottságra is utalhat, mindenesetre a párbeszédet megnehezíti Éva számára.

3.5 Válaszok

Az elicitáló kérdésre érkező válasz elsősorban az önreprezentáció eszköze. A válaszok lehetnek minimálisak és kifejtettek, és ezek megítélése is az adott szituáció függvénye. A mennyiség elvét hosszú és rövid válaszokkal is megsérthetjük.

- [20] N: {a férfi munkája során találkozik turistákkal} *miket szoktak kérdezni?*
 <nevet>
 F: *például hogy | merre van a mosdó: | merre van a kert | hol találják a zsinagóga bejáratát | vagy hol van a: | van asszem <azt hiszem> hét nyelven | tehát hogy | hogy van? | tehát héber, magyar, angol | német, francia: | ö:: | tehát aki | olasz! | olasz, spanyol | ilyen nyelveken tartanának idegenvezetést* {18 mp}
 N: *azta*
 F: *én én voltam amúgy z <az> | voltam úgy hogy | beültem az angolra, nagyon jó volt | beültem a magyarra | katasztrófa volt | úgyhogy* {6 mp}
 N: *hüm* {5}

- [21] N: *na:!* hát hogy tetszik ez a kis | *mó:ka?*
 F: *érdekes*
 N: *öh* | voltál már ilyenén?
 F: *ne:m, ez az első*
 N: <nevet> *én sem voltam mé:g* | *érdekes tapasztalás*
 F: *igen*
 N: *és hány éves vagy?*
 F: *huszonhét*
 N: *huszonhét?*
 F: *igen* | *kilencedike óta* {7}

A [20]-ban a válaszoló hosszú időre magához ragadja a szót, míg a [21]-ben éppen az egymás után ismétlődő rövid válaszok kényszerítik Évát újabb és újabb kérdések feltételére. Nem megfelelő attitűd, ha a beszélgetőpartnert nem engedjük szóhoz jutni, ahogy az sem, ha állandó beszédre kényszerítjük.

A válaszban a beszélgetőpartner önkategorizációs stratégiákat is alkalmazhat.

- [22] F: {korábbi párkapcsolatról beszélnek} *szomorú voltál sokáig?*
 N: *sokáig nem* | *nem vagyok az a típus* | *aki túl sokáig bánkódik* {1}
- [23] N: {önmagáról oszt meg információkat} *és pozitív az életszemléle:m!* | *tehát nem egy tipikus magyar vagyok aki* {2}

A [22] és a [23] azt mutatják, hogy az egyértelmű kategóriák felállítása sokszor egyszerűbb egy másik, néha ismertebb kategória ellenében. A megszokott való eltérés feltűnést kelthet, a különlegesség érdekesebb lehet, és több információt szolgáltathat a személyről.

3.6 Reakciók, kommentek

A reakciók csoportosítására Svennevig három típust hoz létre: az elismerő, nyugtázó kijelentést; a folytatás elicitálását; a kérdezőre vonatkozó kommentet (Svennevig 2014).

Az **elismerő, nyugtázó kijelentések, kommentek** az adott témakör lezárását is jelenthetik, de kifejezhetnek véleményt, a válaszhoz való viszonyulást is.

- [24] N: *nagyon extrovertált vagyok* | *nagyon nyitott vagyok* | *imádok beszélni* | *a végtelenségig* | *tudnék beszélni*
 F: *óhaj*
 N: <nevet> {2}

A [24] egy kategóriára érkező kommentként is értelmezhető, mivel arra utal, hogy ez a kategória akár problémát is jelenthet. A megjegyzés egyúttal ironizáló, de interakciós is, mert továbbviszi a beszélgetést.

- [25] F: *bocsi egy picit olyan* | *i <izgulós> izgulós vagyok* | *és azért lehet hogy* | *kicsit dadogok, de nem annyira vészes* | *nem tudom az*
 N: <nevet>
 F: *elő <előfordul> előfordul*
 N: *hát ha nem mondom* | *én nem veszem észre* {6}

A beszélgetés előrehaladását segítheti elő a [25]-ben látható, a problémát leértékelő komment. Évának ismét egy anya jellegű szerepbe kell helyezkednie, segítve a másik beszélőt megnyilvánulásában, csökkentve izgatottságát.

A reakciók a válasz folytatását, kifejtését elicitálhatják **újabb kérdések** feltételével is.

[26] N: {a nő korábban említi, hogy HR-es} *sokat beszélek | és amúgy kezdek berekedni [...]*

F: *fura | mert ugye a háeresnek <HR-esnek> mindig hallgatni kell nem?*

{2}

A [26]-ban Ádám egy korábbi információt köt össze az éppen elhangzókkal, és a HR-esekről kialakított tudása alapján a kategóriából való kilógásra kérdez rá beszélgetőpartnerénél, ezáltal újra is kategorizálja őt.

[27] N: {a férfi Apple termékek árusításával foglalkozik} *nagyon sok barátomnak | ájfonja <iPhone-ja> van | és ö:: | én annyira nehezen:*

F: *androidos vagy?*

N: *én én | ige:n*

F: *hüm*

N: *<nevet> helló szia szevasz?*

F: *nem dehogyis [...]*

N: *<nevet> ö: ha gondolod | tölthetjük egy kínos csendben a hátralévő időt*

{4/8}

Szintén a beszélgetés korábbi részéből megismert információkra épít a [27], ahol a két beszélgetőpartner felismeri, hogy eltérő kategóriába tartoznak a mobiltelefon használatát illetően. Az eltérő kategóriák a beszélgetésben kínos érzésekhez, csendhez vezethetnek, megakaszthatják a beszélgetést, de ebben az esetben a beszélők továbblépnek. Éva egy beszélt nyelvi jellemzővel és egy leírással is megkonstruálja a kínos jelenetet, ahol a beszélgetés megszakad, de ezt a konstruált jelenetet aztán elutasítják, folytatják a társalgást, ezzel jelezve, hogy az előkerült kategóriakülönbség nem meghatározó számukra.

A reakciók harmadik típusát a kérdezőnek **önmagára vonatkozó kommentjei** jelentik. A kommentek kifejezhetik az egy csoporthoz, kategóriához való tartozást, ami segíti az ismerkedés elmélyülését.

[28] N: *nem vagyok sem elvált | sem gyerekem nincs | nem tudom, ez így fontos infó-e*

F: *tegnap adtam be a válókeresetemet | úgyhogy még én se vagyok | elvált de [...] hamaros <hamarosan> {3}*

A [28] esetében Ádám a beszélgetőpartnerével megegyező kategóriára utal, egyúttal új információt is elárul magáról azzal, hogy a kategóriába tartozás eredetét is megmagyarázza, ami azonban különböző kettejük esetében.

[29] F: *én Gödöllőn lakom [...]*

N: *két bar <barátnőm> | két barátnőm is Gödöllőn lakik | [...] {egyik barátnő lakhelyéről} hogy ha így tudod ilyen Hegyi kastély út [...]*

F: *nem, nem nem emlékszek | hogy lenne*

N: {a nő bemutatja a másik barátnője lakhelyét is} *úgyhogy is <ismerem>*

ismerem <nevet>

F: *akkor jó* {7}

A [29]-ben Éva igyekszik közös pontot találni beszélgetőpartnerével, annak lakhelyének ismeretére rámutatva, de ez sikertelen lesz, mert a férfi többszöri próbálkozás ellenére sem mutat érdeklődést a közös kategória kapcsán.

[30] N: {a férfi magánvállalkozásáról beszél} # *a saját magad főnöke vagy*

F: [...] *a saját magam szolgálja vagyok* {2}

A [30]-ban Ádám a beszélgetőpartnerétől származó, rá vonatkozó kategóriáját konstruálja újra. A gyakran használt kifejezéseket nehéz felülrni, azok általános érvénnyel bírnak, azonban azzal, hogy ennek ellenére sikerül újrakonstruálnia a kifejezést, kijelentése még erősebbé válik. Az új kategóriával a magánvállalkozás könnyűségével, szabadságával kapcsolatos sztereotípiákkal, kategorizációval szemben épít fel egy másik, alternatív megközelítést.

[31] N: *és zavar, hogy ha valaki dohányzi:k?*

F: <levegőt vesz> *hát ö::m | mennyire? | mennyit dohányzik valaki?*

N: *amikor iszom*

F: <nevet> *és mennyi i:szik | valaki? <nevet>*

N: <nevet>

F: *minden este | két deci rojál <Royal>!* {3}

A [31] arra világít rá, hogy a feltett elicitáló kérdések is hordozhatnak információt magunkról. Annak a ténye, hogy a nőt érdekli, zavarja-e Ádámot a dohányzás, arra utal, hogy neki köze van a dohányzáshoz. Ádám válaszában nem szünteti meg a távolító *valaki* kategóriát, sőt még akkor is alkalmazza, amikor beszélgetőpartnere már az ige-ragozással egyértelműen utal önmagára. A dohányzás és az alkoholfogyasztás kapcsolatából az erős alkoholizálás kategóriáját is létrehozza, ezzel ugratva beszélgetőpartnerét. A beszélgetés egy későbbi pontján Ádám valódi választ is ad arra, mennyire zavarja a dohányzás.

3.7 A beszélgetések karaktere, a résztvevők szerepei

A megismerkedési szövegek szekvenciái sokféle módon épülhetnek össze, és mind a felépítés módja, mind annak tartalma jellemzi az adott párbeszédet és a beszélgetőpartnerek között kialakult viszonyt. Először a svennevigi felosztásokat felhasználva néhány példán keresztül szemléltetem, milyen különbségek láthatóak Ádám, illetve Éva különböző potenciális partnerekkel folytatott beszélgetésében. Ebben a részben a már ismerttetett dimenziókra és szekvenciális felépítésre, valamint a fentebb olvasható példákra építek. Ezután egy táblázatban foglalom össze az egyes beszélgetések legfontosabb jellemzőit, melyeket a megismerkedési dialógus felépítése, a diskurzus szerveződése, a résztvevők önkonstruálási és benyomáskeltési stratégiának kapcsolata alapján mutatok be.

A megismerkedés ismerőség, bizalmasság dimenziójában jelentős szerepet kaphat a kapcsolatépítő humor használata. Ádám mindegyik beszélgetésében próbál humoros lenni. Nála a humor gyakran tabusértéssel párosul, melyet a partnerek különbözően kezelnek, ezért valahol feloldatlan feszültség alakul ki (2. és 3. beszélgetés). Éva azonban csak az Ádámmal való közös beszélgetésben használ expliciten humort, vele viszont

sokat – ez kettejük esetében oldottabb, lazább beszélgetésre utal (4./8.). Éva a megosztott információk mennyiségéhez és minőségéhez is alkalmazkodik: ha partnere kevés információt oszt meg, igyekszik kérdezni (7.), ha túl sok, akár eléggé személyes információt is, akkor ezt megértéssel hallgatja, próbálja kifejezni törődését (6.). A szolidaritás dimenziójában meghatározó lehet, miben találnak hasonlóságot a beszélők: Ádám egy konkrét élmény kapcsán részletesen be tudja mutatni párkapcsolati és a randi forgatókönyvével kapcsolatos elvárásait (1.), míg más esetben általános emberi értékekről, a beszélgetés szabályairól van szó, a szituáció kevésbé konkrét (2.).

A vonzalom, az érzelmek dimenziójánál Éva az explicit romantika kifejezését a partner részéről tapasztalatlanságként érti meg, így egy támogatói, tanácsadói szerepbe lép (5.). Más esetben a partner tapasztaltságát hamar felismeri, és a későbbi találkozás, a közös programok lehetőségeinek bemutatásával kifejezi, hogy jól érzi magát partnerével, nem közömbös számára (4./8.).

A szekvenciális felépítésből először a kérdést vizsgálhatjuk. Ha a partnerétől kevés kérdés érkezik, Éva kénytelen többet kérdezni (7.), más esetben viszont nem összetett, klasszikus kérdések vagy egyáltalán nem is kérdések elicitálják a válaszok, a beszélgetés, a téma folytatásának jelentős részét (4./8.).

A válaszokat vizsgálva a megnyilatkozások hosszában találhatunk jelentős különbségeket. A túl hosszú, explicit, részletes válaszok támogatói attitűd felvételére ösztönzik Évát: ahol komoly témák, a partner pszichikuma a téma, inkább hallgatással, megerősítéssel (6.), ahol a partner még változtatható, a tapasztalatszerzés elején jár, tanácsokkal támogat (5.).

A reakciók közül Évánál az elismerő, nyugtázó jelzések használata abban a dialógusban lesz jellemző, ahol a partner leginkább támogatásra szorul (6.); a válasz elicitálása direkt kérdésekkel abban az esetben történik, ha a partnert irányítani kell (5.), implicit elicitálás pedig a dinamikus, egyenlő partnerek részvételével zajló beszélgetéseknél látható (4./8.); míg az önmagára vonatkozó komment használata abban a beszélgetésben kerül előtérbe, ahol a partnertől érkező kérdések hiányában a közös csoport-kategória megalkotásával próbál Éva magáról is információkat megosztani (7.).

Az 1. táblázat összefoglalóan mutatja be, hogy Éva és Ádám a különböző párbeszédekben milyen különböző szerepeket vesznek fel, milyen, a többi párbeszédétől eltérő stratégiákat használnak.

Mint a példákban és a táblázatból látható, az adott szituáció és a partner viselkedése meghatározzák a beszélgetések alakulását, a megegyező beszédpartnerek, Ádám és Éva viselkedését. A táblázatban szereplő leírások a fentebb idézet példákkal összevetve rámutathatnak a dialógusok sokféleségére. Az eltérő partnerekkel folytatott párbeszéd közötti különbségek erősebben megfigyelhetők Éva esetében, ami egyrészt adódhat abból, hogy partnerei sokkal inkább különböztek egymástól a használt stratégiáikban, mint Ádám partnereinél, illetve abból is, hogy Éva – a nőktől sztereotipikusan elvárt szerepből adódóan, vagy csak személyisége miatt – egy alkalmazkodóbb szerepet vett fel. Ezzel szemben Ádám sokkal inkább alkalmazott hasonló stratégiákat – pl. jégtörő kérdések, tabufeszégetés – minden esetben, bár beszélgetései így is különböző jellegűek, fókuszúak lettek.

4 Következtetések

Kutatásomban két hipotézist fogalmaztam meg. Az első hipotézisem szerint a beszélők a villámrandik szövegeiben a Svennevig által bemutatott hármas dimenziót és a hármas

szekvenciális felépítést (kérdés, válasz, reakció) használják önkonstruálásukra, önmaguk és partnerük kategóriákba sorolására. A hipotézis igaznak bizonyult, mert az ismertetett példák azt mutatják, hogy a Svennevig-féle modell dimenziói és a szekvenciális felépítésre adott részletesebb leírása jól működtethető a villámrandiszövegek mint megismerkedési dialógusok szövegein. A dimenziók és a hármas szekvenciális tagolás esetén is több altípust tudtam elkülöníteni.

A második hipotézisem szerint ugyanaz a személy eltérő beszédpartnerek esetén más eszközöket használva, más kategóriákkal és más részletezettséggel konstruálja meg önmagát. A bemutatott példák és a randiszöveg egészének ismertetése megmutatta, hogy az egyes randiúrnak eltérő szekvenciális és a dimenziókat érintő jellemzői vannak, a beszélgetőpartner és a vele folytatott beszélgetés pedig nagy hatással van a különbségek kialakulására. A hipotézis szintén igaznak bizonyult, a beszélgetőpartner meghatározza az aktuális eszközöket, a résztvevők bevonódását, a megosztott információk és kategóriák minőségét.

Ádám szerepei, jellemzői, stratégiái	Éva szerepei, jellemzői, stratégiái
1. a partner hasonló szabályrendszereket használ, így Ádám mind korábbi randipartnerével, mind korábbi élettársával való viszonyát részletesen bemutathatja, sokat beszélhet párkapcsolati tapasztalatairól, viszont magáról keveset beszél	5. a partner gyakorlatlan, nem tudja irányítani a társalgást, túlságosan expliciten használja a romantikus jellemzőket, így Évának támogatónak kell lennie, sokat hallgatja a partner hosszabb megnyilvánulásait, és tanácsokat is ad, miután kiderül, neki nagyobb tapasztalatai lehetnek
2. a partner intenzív, sokat beszél, mindenről újabb dolgok jutnak eszébe, így Ádámmal hosszú, tartalmas, kevés szünetet tartalmazó beszélgetésük van, Ádámnak van lehetősége ön maga bemutatására, jellemző egymás tulajdonságainak összevetése, illetve a társalgás, szóátadás szabályairól való beszélgetés	6. a partner pszichológiai esetként mutatja be magát, kissé gyerekként viselkedik, izgul, így Évának egyfajta törődő, támogató, türelmes anyaszerepet kell felvennie
3. a partner egy korábbi sokkjának megosztásával indul a beszélgetés, és a partner kevesebb reakciót ad a beszélgetés alatt, így Ádám visszafogottabb beszélgetést folytat, nem mindig értik pontosan egymást, illetve a beszélgetés végén előkerült tabu témát nem beszélnek meg, így ennek következményei nem válnak egyértelművé	7. a partner kevés kérdést tesz fel, rövid válaszokat ad, így Évának sokkal nagyobb kérdezői szerep jut, sokkal többet kell beszélnie, viszont magáról csak keveset tud elmondani, mert nem érkezik hozzá elég elicitáló kérdés
4./8. a partner érti a humort és viszonozza, nyitott, gyors válaszokat ad, munkája ismerős Ádám számára, így dinamikus társalgás alakul ki, állandó interakciókkal, elvontabb kategorizáló kérdésekkel és válaszokkal	4./8. a partner humoros, egy ismerős révén sokat tud Éva munkájáról, így Évának lehetősége van saját humorának megmutatására, beszélgetésük dinamikus lesz, állandó interakciókkal, elvontabb kategorizáló kérdésekkel és válaszokkal

1. táblázat. Ádám és Éva szerepei, jellemzői és stratégiái a különböző partnerekkel folytatott villámrandikon

A kutatás rávilágított, hogy a megismerkedési szövegtípusok működésének megértéséhez a villámrandi-események szövegei használható anyagot jelentenek. A résztvevők önkategorizációja, illetve partnerük kategóriákba sorolása, a kategóriákhoz való

viszony bemutatása a megismerkedésben kiemelt szerepet tölt be. A villámrandik szövegei a megjelenő témák és a szekvenciális jelleg eltérő alkalmazásainak variabilitása miatt további, egy-egy témára, stratégiára vagy formára szűkített elemzés tárgyát képezhetik.

Irodalom

- Brown, P. – Levinson, S. C. 1987. *Politeness. Some universals in language use*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Clark, H. H. 1998. Communal lexicons. In: Malmkjær, K. – Williams, J. (szerk.). *Context in language learning and language understanding*. Cambridge: Cambridge University Press. 63–87.
- Dávid I. 2015. Strukturált gyakorlatok a tréningeken: Mire érdemes odafigyelnünk vezetőként? In: In: Balázs K. – Kovács J. – Münnich Á. (szerk.). *Pszichológiai módszertani tanulmányok*. Debrecen: Debreceni Egyetemi Kiadó: 45–63.
- Finkel, E. J. – Eastwick P. W. – Matthews, J. 2007. Speed-dating as an invaluable tool for studying romantic attraction: A methodological primer. *Personal Relationships*, 14(1): 149–166.
- Garrod, S. – Pickering, M. J. 2004. Why is conversation so easy? *Trends in Cognitive Sciences* 8(1).
- Goffman, E. 1967. *Interaction ritual: essays on face to face behaviour*. Garden City, New York: Anchor Books.
- Hollander, M. M. – Turowetz, J. 2013. 'So, why did you decide to do this?' Soliciting and formulating motives for speed dating. *Discourse & Society* 24(6): 701–724.
- Iványi Zs. 2001. A nyelvészeti konverzációelemzés. *Magyar Nyelvőr* 125(1): 79–93.
- Kidwell, M. – Martínez, E. G. 2010. 'Let me tell you about myself': A method for suppressing subject talk in a 'soft accusation' interrogation. *Discourse Studies* 12(1): 65–89.
- Korobov, N. 2011. Gendering desire in speed-dating interactions. *Discourse Studies* 13(4): 461–485.
- Nemesi A. L. 1997. Miként viselkedünk a szavakkal? Benyomáskeltés és nyelvhasználat. *Magyar Nyelvőr* 121(4): 490–496.
- Nemesi A. L. 2000. Benyomáskeltési stratégiák a társalgásban. *Magyar Nyelv* 96(4): 418–436.
- Stokoe, E. 2010. „Have You Been Married, or...?": Eliciting and Accounting fo Relationship Histories in Speed-Dating Interaction. *Research on Language and Social Interaction*, 43(3): 260–282.
- Svennevig, J. 1999. *Getting acquainted in conversation. A study of initial interactions*. Amsterdam: John Benjamins Publishing Company.
- Svennevig, J. 2014. Direct and Indirect Self-Representation in First Conversations. *Journal of Language and Social Psychology* 33(3): 302–327.
- Turowetz, J. – Hollander, M. M. 2012. Assessing the experience of speed dating. *Discourse Studies* 14(5): 635–658.